

Finansdepartementet

Stockholm
2026-05-13

Vår referens
Magnus Johansson

Dnr
Fi2025/02401

Remissyttrande över Konkurrensverkets rapport ”Nya grindvaktsfunktioner i LOV – förslag som bidrar till att motverka kriminella eller oseriösa leverantörer i valfrihetssystem”, Rapport 2025:8

Företagarna är Sveriges största medlemsorganisation för företagare och företräder i huvudsak små och medelstora företag inom privat sektor med cirka 60 000 medlemmar. Alla branscher finns representerade och medelantalet anställda per företag är 4–5 personer.

Företagarna har givits möjlighet att yttra oss över Konkurrensverkets rapport 2025:8.

Rapportens huvudsakliga innehåll

I rapporten lämnas förslag på förändringar i lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) i syfte att stärka möjligheterna att motverka kriminella och oseriösa aktörer inom valfrihetssystemen. Förslagen innebär bland annat utökade möjligheter till kontroll och uppföljning av leverantörer, fler och skärpta utslutningsgrunder, krav på riktlinjer för kontroll och uppföljning samt nya bestämmelser om förfrågningsunderlag och kontraktsvillkor. Vidare föreslås att ett alternativt förfarande med ansökningsfönster införs som komplement till dagens krav på löpande annonsering. Rapporten innehåller även förslag om utökade möjligheter till informationsinhämtning, stärkta tillsynsbestämmelser samt olika åtgärder för att förbättra upphandlande myndigheters möjligheter att upptäcka och hantera välfärdsbrottslighet inom LOV-systemen. Förslagen syftar sammantaget till att stärka kontrollen över valfrihetssystemen och säkerställa att offentliga medel används på ett korrekt och effektivt sätt.

Sammanfattning

Företagarna välkomnar ambitionen att stärka möjligheterna att motverka välfärdsbrottslighet och att stänga ute kriminella och oseriösa aktörer från valfrihetssystemen. Det är viktigt för förtroendet för välfärden, för sund konkurrens och för legitimiteten i offentligt finansierade tjänster. Företagarna är samtidigt positiva till att vissa delar av LOV harmoniseras och förtydligas i förhållande till regelstrukturer som redan finns inom LOU. En sådan utveckling kan bidra till ökad tydlighet och mer likvärdiga kontrollmöjligheter.

Samtidigt vill Företagarna understryka att reformerna måste utformas på ett proportionerligt, rättssäkert och administrativt hanterbart sätt. LOV-systemens styrka har varit de relativt låga etableringströsklarna och den löpande möjligheten för små och medelstora företag att etablera sig och delta i offentligfinansierad välfärd. Regelverket bör därför inte utvecklas på ett sätt som i praktiken

begränsar tillträdet till LOV-systemen eller leder till ökad administrativ börda som särskilt drabbar mindre aktörer.

Företagarna ser särskilt risker med förslag som kan minska flexibiliteten och försvåra etablering för mindre företag, exempelvis ansökningsfönster och mer långtgående kontrollförfaranden. Sådana förändringar riskerar att gynna större och redan etablerade aktörer samtidigt som konkurrensen, mångfalden och valfriheten inom välfärden försämras. Företagarna har svårt att se att flera av de föreslagna begränsningarna utgör träffsäkra verktyg för att motverka oseriösa aktörer och efterlyser därför ytterligare konsekvensanalyser och tydligare vägledning.

Företagarna vill även framhålla LOV:s betydelse för småföretagande, innovation, lokal förankring och kvinnors företagande, inte minst inom hemtjänst och omsorg där många verksamheter drivs av kvinnor och mindre företag. Det är därför viktigt att förändringar av LOV-systemen analyseras även ur ett småföretags- och jämställdhetsperspektiv.

Företagarna vill vidare betona behovet av enhetlig och förutsebar tillämpning. Ett regelverk som ger stort utrymme för olika bedömningar riskerar att skapa ökad osäkerhet och högre administrativa kostnader för företag som verkar i flera olika valfrihetssystem. Effektiva kontrollsystem förutsätter samtidigt väl fungerande digitala lösningar och ett förbättrat informationsutbyte mellan myndigheter.

Företagarna ser slutligen med oro på utvecklingen där flera kommuner valt att avveckla eller återkalla LOV-system, vilket riskerar att minska konkurrensen, valfriheten och mångfalden inom välfärden.

Allmänna synpunkter

Företagarna anser att det är positivt att vissa delar av LOV-systemen harmoniseras och förtydligas i förhållande till strukturer och mekanismer som redan finns inom LOU. Tydligare regler om kontroll, uppföljning och uteslutningsgrunder kan bidra till ökad förutsebarhet för såväl upphandlande myndigheter som leverantörer. Företagarna vill samtidigt framhålla att LOV och LOU bygger på olika systemlogik. LOV har historiskt präglats av större öppenhet och lägre etableringströsklar. Harmonisering bör därför ske med försiktighet så att inte LOV-systemen successivt utvecklas till lika administrativt tunga system som traditionell offentlig upphandling enligt LOU.

Företagarna vill särskilt betona att tillträdet till valfrihetssystem inte får begränsas mer än vad som är nödvändigt och proportionerligt. Förslag som rör ansökningsfönster, kontrollfunktioner och utökade uteslutningsgrunder måste därför tillämpas med stor försiktighet och utformas så att de inte i praktiken leder till minskad konkurrens eller sämre möjligheter för mindre aktörer att delta.

Företagarna delar uppfattningen att seriösa företag gynnas av att oseriösa och kriminella aktörer stängs ute från offentligt finansierad verksamhet. Samtidigt är det viktigt att reformerna utformas på ett sätt som är träffsäkert, proportionerligt och administrativt hanterbart. Regelverk som blir alltför komplexa eller rättsosäkra riskerar att slå hårdast mot mindre företag med begränsade administrativa resurser.

Behov av vägledning

Företagarna vill särskilt betona behovet av tydlig vägledning och enhetlig tillämpning. Ett regelverk som ger stort utrymme för olika bedömningar riskerar att leda till varierande tillämpning mellan kommuner, regioner och andra upphandlande myndigheter. För små företag som verkar i flera olika valfrihetssystem kan detta innebära ökad osäkerhet, högre administrativa kostnader och minskad förutsebarhet.

LOV:s betydelse ur ett småföretagarsperspektiv

LOV har varit en viktig reform för att bredda marknaden för små och medelstora företag inom välfärdssektorn. Systemet har möjliggjort för mindre verksamheter att etablera sig och konkurrera på andra villkor än inom traditionella upphandlingar med stora och komplexa kontrakt.

För många små företag har LOV inneburit:

- lägre etableringströsklar,
- större förutsebarhet,
- möjlighet att växa successivt,
- samt bättre förutsättningar att bedriva verksamhet med lokal förankring.

Företagarna vill därför understryka vikten av att LOV-system fortsatt värnas som en modell som främjar mångfald, entreprenörskap och innovation inom välfärden.

Företagarna ser med oro på att flera kommuner under senare år valt att avveckla eller återkalla LOV-system. En sådan utveckling riskerar att minska konkurrensen, försämra valfriheten och försvaga små företags möjligheter att delta i offentligt finansierad verksamhet. Det riskerar även att öka marknadskoncentrationen till större aktörer med större administrativa resurser

Kvinnors företagande

Företagarna vill särskilt framhålla LOV:s betydelse för kvinnors företagande.

Inom exempelvis hemtjänst, omsorg och andra välfärdstjänster drivs många verksamheter av kvinnor och små företag. LOV har därför haft stor betydelse för att skapa möjligheter till entreprenörskap och företagande inom sektorer där kvinnor är starkt representerade.¹²

Förändringar av LOV-systemen bör därför analyseras även utifrån ett jämställdhets- och företagarperspektiv. Regelverk som blir alltför administrativt betungande riskerar att slå särskilt hårt mot mindre verksamheter och företag med begränsade administrativa resurser.

Kontroll och uppföljning

Företagarna har förståelse för ambitionen att skapa bättre förutsättningar för kontroll och uppföljning inom LOV-systemen. Samtidigt vill Företagarna understryka att en grundläggande bärande idé bakom LOV är det löpande och öppna tillträdet till marknaden. Möjligheten för leverantörer att ansluta sig över tid har varit en viktig förutsättning för små och medelstora företag att etablera sig, växa successivt och delta i offentligfinansierad välfärd.

Företagarna ser dock betydande risker med förslaget om ansökningsfönster. LOV-systemens grundläggande idé bygger på löpande möjlighet till etablering och anslutning. Detta har varit en central förutsättning för många små företag att successivt etablera sig och växa inom välfärdssektorn.

Ansökningsfönster riskerar att minska flexibiliteten och skapa etableringshinder, särskilt för mindre företag som saknar stora administrativa resurser eller som befinner sig i olika tillstånds- och etableringsprocesser. Det finns även en risk att systemet i praktiken gynnar större och redan etablerade aktörer.

¹ Tillväxtverket, *Kvinnors företagande och finansiering – En kartläggning av finansieringsaktörer och deras erbjudanden* (2026), tillgänglig på: <https://tillvaxtverket.se/tillvaxtverket/publikationer/publikationer2026/kvinnorsforetagandeochfinansiering.12089.html> (hämtad 13 maj 2026).

² Vårdföretagarna, "Kvinnors företagande inom vården och omsorgen", 15 december 2021, tillgänglig på: <https://www.vardforetagarna.se/2021/12/kvinnors-foretagande-inom-varden-och-omsorgen> (hämtad 13 maj 2026).

Företagarna har svårt att se att ansökningsfönster i sig utgör ett träffsäkert verktyg för att motverka oseriösa aktörer. Risken är snarare att konsekvenserna blir färre etableringar, minskad mångfald och försämrad konkurrens inom valfrihetssystemen.

Det är även viktigt att beakta att LOV-systemens relativa öppenhet och flexibilitet historiskt varit en viktig faktor för innovation, lokal förankring och kvinnors företagande inom välfärdssektorn. Dessa värden bör fortsatt värnas i den fortsatta utvecklingen av regelverket.

Det är därför viktigt att kontrollsystemen är:

- rättssäkra,
- proportionerliga,
- förutsebara,
- och administrativt möjliga att hantera även för mindre företag.

Det bör undvikas att omfattande dokumentations- och kontrollkrav leder till att seriösa små företag avstår från att delta i valfrihetssystemen.

Avslutande synpunkter

Företagarna delar uppfattningen att välfärdsbrottslighet och oseriösa aktörer måste motverkas kraftfullt. Samtidigt är det avgörande att reformer inom LOV inte utformas på ett sätt som försämrar små företags möjligheter att delta i offentligfinansierad välfärd.

Valfrihetssystemen har spelat en viktig roll för att främja småföretagande, innovation och mångfald inom välfärdssektorn. Systemen har även bidragit till ökad lokal förankring och skapat viktiga möjligheter för kvinnors företagande, inte minst inom hemtjänst, omsorg och andra välfärdstjänster där många verksamheter drivs av kvinnor och mindre företag.

Det är därför viktigt att kommande förändringar präglas av proportionalitet och en fortsatt öppenhet för mindre och seriösa aktörer. Företagarna vill särskilt understryka att välfärdens valfrihetssystem är beroende av att även mindre företag har praktiska och ekonomiska möjligheter att delta. Regelverk som blir alltför komplicerade, administrativt betungande eller rättsosäkra riskerar att minska konkurrensen och koncentrera marknaden till större aktörer. Det skulle på sikt kunna försämra mångfalden, innovationskraften och valfriheten inom välfärden.

Pernilla Norlin
Samhällspolitisk chef
Företagarna

Magnus Johansson
Konkurrens- och upphandlingsexpert
Företagarna